Aan: Provinciale Staten Flevoland
T.a.v. Fractievoorzitter
8200 AB Lelystad

Van: Michael Broomhead en Frank Kempeneers
namens Belangenvereniging Almere Hout en Stop Windmolens Gooimeer
Rietganslaan 23
1343 AP Almere

Betreft ‘Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland’ en ‘plan MER voor het Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland’

Almere / Huizen, 15 juni 2016

Geachte heer

Als inwoners van Almere en Huizen hebben wij, namens enkele duizenden inwoners van Almere, Huizen, Blaricum, Naarden, Eemnes, Spakenburg, vertegenwoordigd in Belangenvereniging Almere Hout en Stop Windmolens Gooimeer, zienswijzen ingediend op het ontwerp ‘Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland’, deelgebied Zuid. Deze zienswijzen komen voort uit ernstige zorgen over de gevolgen van de plaatsingszone voor windmolens langs de A27 voor de leefbaarheid voor duizenden inwoners. Helaas blijkt uit de nota van beantwoording van de zienswijzen dat al onze zorgen en argumenten door het provinciebestuur ter zijde worden geschoven en de plannen voor de plaatsingszone langs de A27 ongewijzigd worden doorgezet. Daarom richten wij ons nu tot u, als volksvertegenwoordiger in de Provincie Flevoland, in de hoop dat u onze argumenten mee wilt wegen bij de beoordeling van het Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.

Voor de goede orde, wij zijn geen tegenstander van windenergie op land, wij onderschrijven de noodzaak en urgentie, en wij accepteren dat onze leefomgeving kan veranderen in het algemeen belang, als er echt geen alternatief is. Echter wij denken dat er betere alternatieven zijn voor mens en milieu dan de nu voorliggende plannen. Wij zeggen niet zet ze maar in iemand anders zijn achtertuin. Wij zijn geen nimby’s. Velen van ons kijken op dit moment vanuit onze woningen al op meer dan 150 windmolens en 50 rode obstakellichten in de nacht. Wij hebben en krijgen al meer fijn stof en geluid van de toenemende verkeersdrukte op de A27 en de verbreding van de Waterlandse weg. Wij gaan volgend jaar ‘genieten’ van het geluid van de vliegroutes voor Lelystad Airport. Wij dragen dus ons steentje al bij aan het algemeen belang.

Situatieschets plaatsingszone A27

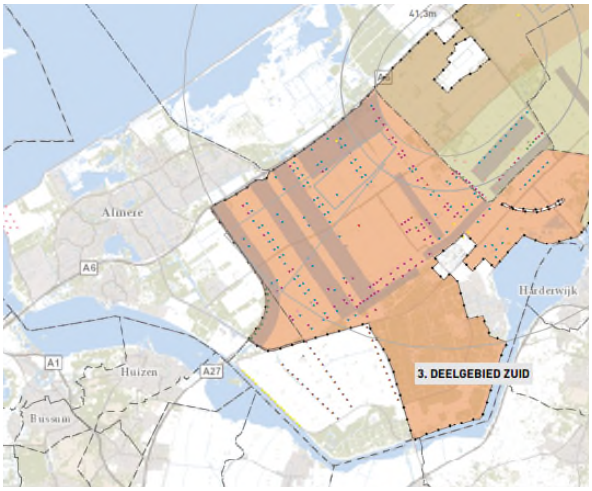

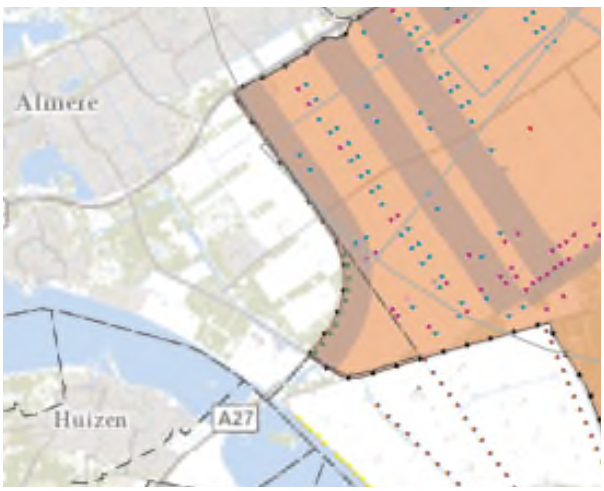

De plaatsingszone A27 (vanaf de Waterlandseweg tot de A6) heeft een lengte van bijna 8,5 kilometer. Ter plaatse van Almere Hout en Nobelhorst staan woningen op 800 tot 1500 meter, en zijn duizenden woningen gepland op nog kortere afstanden. Voor deze plaatsingszone worden in het regioplan geen hoogtebeperkingen gesteld, waardoor deze feitelijk ongelimiteerd is. De windvereniging Zeewolde, die de aangewezen organisatie is voor de ontwikkeling van windenergie in dit gebied, is voornemens langs de A27 turbines van 220 meter hoog te plaatsen met een vermogen van 4 MW zoals blijkt uit de ter inzage gelegde Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Zeewolde (dd 21 september 2015). Er passen 15 van deze ongekend hoge windmolens in deze zone langs de A27.

Voor het gevoel van de schaal bijgaande foto van 195 meter hoge molens in de Noord Oost Polder, met op de voorgrond de oude windmolens ter plaatse. Langs de A27 wil het provincie bestuur nu nog hogere molens toestaan.

De provincie biedt in het regioplan de gelegenheid aan de windverenigingen om hun winst te maximeren. Door een omissie in het regioplan wordt hierdoor echter niet de maximaal haalbare CO2 reductie wordt bereikt.
De rijksoverheid en de provincie Flevoland willen een zo groot mogelijk vermogen windenergie op land plaatsen. Het is daarom zacht gezegd vreemd dat de Provincie in het Regioplan een situatie creëert waarin niet het maximale vermogen wordt bereikt in de plaatsingszones zonder hoogte beperkingen. De provincie laat in veel zones, waaronder in de zone A27, de hoogte van de windmolnes vrij maar verbind hieraan geen eis van een minimaal op te stellen vermogen per turbine. Een hogere molen wil dus niet zeggen meer vermogen. De provincie voert hierbij het argument aan dat ze de windverengingen zoveel mogelijk wil faciliteren en niet teveel beperkingen wil opleggen. De windvereniging Zeewolde is nu van plan 220 meter hoge turbines van 4 MW te

plaatsen[1]. Er zijn echter ook 195 meter hoge turbines met een vermogen van 7,5 MW (bijvoorbeeld de Enercon e-126, 195 m hoog, 7,5 MW). De windvereniging belast dus de omgeving wel met de hoogste molens maar kiest voor lichtere turbines (4 MW). De reden hierachter is dat zodoende een maximale SDE subsidie kan worden behaald. De SDE subsidie wordt namelijk gemaximeerd door de vollast uren die een molen draait (opbrengst kWh/jr gedeeld door opgesteld vermogen). Een 4 MW turbine in het windgebied A27 zal (aanzienlijk) minder kWh per jaar opleveren (en dus minder CO2 reductie opleveren) dan een 7,5 MW turbine, maar draait wel meer vollast uren waardoor op jaarbasis meer subsidie kan worden bereikt en dus een groter financieel rendement. De schaarse ruimte (plaatsingszones) in de provincie Flevoland zonder verdere voorwaarden m.b.t het vermogen ter beschikking stellen aan investeerders ten behoeve van een maximaal financieel rendement lijkt ons niet de primaire doelstelling. Het primaire doel is een maximale CO2 reductie (maximale kWh per jaar). Wij begrijpen dat de business case moet sluiten, maar wij denken dat de 7,5 MW turbines die bij Urk worden geplaatst aantonen dat de business case ook kan sluiten bij grotere vermogens per turbine, ook in het windgebied Almere. Laat de windverenigingen eerst maar eens aantonen dat ze met 7,5 MW turbines geen geld zouden kunnen verdienen in Flevoland. Wij vragen u met klem om in die zones waar geen hoogtebeperking wordt gesteld tenminste te waarborgen dat dan wel het maximale vermogen wordt opgesteld, door aan de hoogte een minimaal vermogen per turbine te koppelen. Hiermee kan worden bereikt dat er meer vermogen in de provincie kan worden opgesteld, er meer CO2 reductie wordt behaald en er ruimte ontstaat voor eventueel minder windmolens.

Met lagere molens is een gelijk vermogen binnen een zone mogelijk
In de notitie Detailniveau Windpark Zeewolde (dd 21 september 2015) staan op blz 22 de onderlinge afstanden bij een lijnopstelling dwars op de dominante windrichting van 4 x de rotordiameter. Bij 220 meter hoge turbines (140 meter rotordiameter) in de plaatsingszone A27 zouden er 15 turbines passen, met een totaal vermogen van 15 x 4 MW = 60 MW in deze zone. Als er echter gekozen zou worden voor turbines tot 145 meter (geen obstakelverlichting) zouden er 24 turbines met een vermogen van 2,5 MW = 60 MW kunnen worden geplaatst. Het is duidelijk dat een hoogte limiet geen reductie van het opgestelde vermogen hoeft te betekenen, maar wel kan bijdragen aan het voorkomen van obstakelverlichting, en het verminderen van (de reikwijdte) van slagschaduw, en waarschijnlijk ook geluid- en trillinghinder. Inclusief de wettelijk verplichte maatregelen om slagschaduw en geluid (Lden) te verminderen (= feitelijk de molen soms stilzetten) zouden lagere molens weleens evenveel of meer stroom kunnen opwekken. Dus voordat een onbeperkte hoogte door de provincie Flevoland wordt toegestaan zou toch tenminste een onderbouwing van de noodzaak wenselijk zijn door de business case voor 145 meter molens en 220 meter molens inclusief hindermaatregelen (=stilstand uren) onafhankelijk te laten te vergelijken en vast te stellen wat een redelijk rendement is voor de exploitanten.

Onze bezwaren tegen plaatsingszone A27
Voor duizenden inwoners van Almere Hout, Nobelhorst, -Buiten en Oosterwold (woonwijk met 15.000 woningen in ontwikkeling), Huizen en Blaricum (Blaricummermeent in aanbouw) is de plaatsingszone A27 relevant. Deze molens komen op relatief korte afstand (600 – 1500 meter) van bestaande woonwijken van Almere en midden in een toekomstige woonwijk (Oosterwold). Voor de deze woonwijken zal dit concreet leiden tot slagschaduw hinder (aangetoond in het 3D visualisatie model tijdens een presentatie (januari 2016) van de provincie met vertegenwoordigers van Belangenvereniging Almere Hout). Wij maken ons ook zorgen over geluidsoverlast en trillingen die via de bodem leiden tot (nachtelijke) hinder en slaapverstoring. Het is een bekend en aangetoond feit dat de passage van de wiek langs de paal leidt tot een vibratie (trilling) in de constructie. Via de lucht en de fundering (heipalen) kan deze laag frequente trilling zich over grote afstand verplaatsen. Daar waar de trillingen bijvoorbeeld de fundering (heipalen) of woningen raken kan dit leiden tot hoorbare geluiden en onhoorbare trillingen in de woning. Met name s ‘nachts kan dit leiden tot overlast. Het wordt intussen duidelijk dat een deel van de bevolking gevoelig is voor laag frequent geluid, en last krijgt van gezondheidsklachten. Er zijn echter geen wettelijke normen waarmee deze mensen kunnen worden beschermd. Zorgvuldigheid is hier te prefereren boven onderschatting van het probleem.

[1] Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Zeewolde (dd 21 september 2015)

Ter vergelijking willen wij u vragen kennis te nemen van de problemen bij windpark Houten waar 3 windmolens van 150 meter hoog (2 MW) op ca 600, 1200 en 1800 meter van een woonwijk hebben geleid tot aanhoudende klachten over (laagfrequent) geluid en slagschaduwhinder. Onafhankelijk onderzoek van de Universiteit Utrecht heeft geleerd dat 33% van de omwonenden overlast heeft van geluid en slagschaduw, ondanks maatregelen om de overlast te verminderen. De omwonenden hebben volgens de onderzoekers niet de maximale bescherming gekregen die hen door de gemeente beloofd was[2].

De Provincie Flevoland wil nog veel meer windmolens, veel grotere windmolens, en op nog kortere afstand van (toekomstige) woningen toestaan langs de A27, in een gebied met een veelvoud aan inwoners ten opzichte van de situatie in Houten. Het is niet onredelijk te veronderstellen dat bij groter en meer de overlast (exponentieel) zal toenemen en meer mensen zal raken. Niet voor niets zeggen wij dat dit een experiment met onze leefbaarheid dreigt te worden van een ongekende omvang.

Op onze vraag (ingediende zienswijze): Waarom de plaatsingszones op het grondgebied van Zeewolde zo dicht tegen de grens van Almere aan liggen, ten koste van inwoners van Almere, antwoord de provincie (nota van beantwoording):

> *"Bij het bepalen van de plaatsingszone langs de A27 heeft de Intergemeentelijke Structuurvisie Oosterwold (2013) een belangrijke rol gespeeld. Deze visie is door de gemeenten Zeewolde en Almere gezamenlijk opgesteld en vastgesteld. Deze visie voorzag reeds in windturbines langs de A27 en de bestaande windturbines in de bocht van de A27. "*

Het zonder evalueren continueren van reeds ingenomen standpunten (2013) door de Provincie Flevoland, zonder de lessen te leren van de fouten van anderen, lijkt ons juist wat de Universiteit Utrecht op basis van de lessen van windpark Houten adviseert niet te doen.

Wij vragen u dan ook met klem om onze zorgen voor de leefbaarheid serieus te nemen. Wij vragen u met klem om u geen zand in de ogen te laten strooien door de windvereniging als deze spreekt over maatregelen die de overlast zullen beperken. Deze maatregelen blijken onvoldoende te helpen en zijn nagenoeg niet controleerbaar door de overheid. Wij vragen u om de plaatsingszone A27 te laten vervallen en uit te wijken naar een zone waar geen duizenden inwoners op zeer korte afstand wonen. Maar zet ze dus vooral ook niet ergens anders in de achtertuin. De dijk langs het Eemmeer is op 8 juni j.l. genoemd als optie, maar Spakenburg kijkt nu al op honderden molens en 50 obstakellichten van het Alexiapark. Uit de inspraak tijdens de vergadering van de commissie duurzaamheid van 8 juni j.l. bleek dat er mogelijk nog alternatieve ruimte is in Oost Flevoland waar geen woonwijken in de directe omgeving staan. Wij vragen u deze gebieden als alternatief serieus te laten onderzoeken. Dit lijkt een oplosbaar vraagstuk te zijn.

En als u in de zones zonder hoogte beperking standaard 7,5 MW molens eist dan wordt ook zonder de A27 zone het geplande totaal vermogen in de provincie ruimschoots gehaald, en is een alternatieve locatie helemaal overbodig.

De visuele impact van nachtelijke obstakelverlichting is feitelijk niet onderzocht en dreigt van een onacceptabel niveau te worden

Windmolens met een tiphoogte boven de 150 meter moeten tbv de luchtvaart worden voorzien van obstakelverlichting. Zo'n 300 molens in de provincie zijn nu nog kleiner dan 150 meter en zijn dus s' nachts niet zichtbaar. De 36 molens van het Alexia park geven al jaren discussie door de obstakelverlichting. Door de geplande opschaling naar nog veel meer molens groter dan 150 meter zullen er mogelijk meer dan 150 molens in de provincie obstakel verlichting krijgen. De impact van

[2] Zie http://www.rtvutrecht.nl/nieuws/1397981/ voor de link naar het rapport van het Copernicus Instituut voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Utrecht.

obstakelverlichting zal dus verveelvoudigen En daarbij komt dat verlichting op molens van 220 meter een veel verdere horizon zullen hebben dan molens van 150 meter en dus in een veel groter gebied zichtbaar, tot ver buiten de provincie grenzen.

Daarom is het voor u van groot belang te weten dat de makers van het 3D visualisatie model aan ons hebben toegegeven dat de het 3D model ongeschikt is om de obstakelverlichting te visualiseren. Dit was tijdens een 3D presentatie in Almere in het bijzijn van de adviseur omgevingsmanagement van RVO, en de ambtelijk vertegenwoordigers van de provincie en de gemeente Almere op 20 januari 2016. Hoe kan de impact van obstakelverlichting dan in de MER ooit adequaat zijn beoordeeld? Hoe kan het dan dat het Provincie bestuur op pagina 33 in de nota van beantwoording op de zienswijzen schrijft:

> *"De negatieve invloed van obstakelverlichting is meegewogen in het plan-MER. Effecten op de beleving vanuit de leefomgeving en op de ruimere omgeving (waaronder het oude land) zijn voor de nachtperiode afzonderlijk in beeld gebracht, op basis van het geldende beleid (een standaardadvies voor iedere windmolen met een tiphoogte van meer dan 150 meter).''*

Wordt u als volksvertegenwoordiger en wij als inwoners wel serieus genomen? Of worden we hier met een kluitje in het riet gestuurd, waarbij de plan MER met een ontoereikende visualisatie techniek als camouflage wordt misbruikt? De MER Commissie heeft hier duidelijk ook zitten slapen, want die hebben de MER als voldoende beoordeeld.

Overigens hadden wij zonder bevestiging van de expert, op basis van de plaatjes in de plan MER zelf al sterk de indruk dat de nachtverlichting geheel ontoereikend is gevisualiseerd.

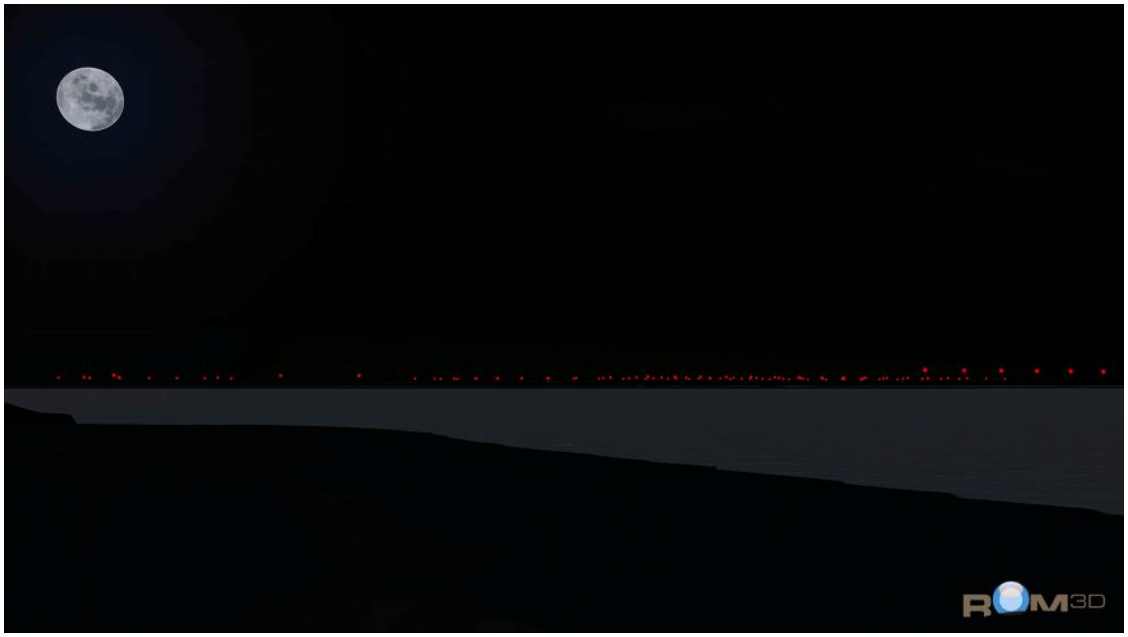

Figuur 6.6c: Alternatief O 150, nachtperiode (standpunt 9)

Uw provincie bestuur schrijft verder in de nota van beantwoording:

> *"Hoewel we de effecten van verlichting aanvaardbaar achten, zoeken we actief naar mogelijkheden om ze te beperken en pleiten daarvoor bij het Rijk, dat de regels voor windmolenverlichting ten behoeve van de vliegveiligheid bepaalt. Daarmee kunnen we het maatschappelijk draagvlak voor windenergie vergroten. De gemeente Zeewolde en provincie Flevoland zijn naar aanleiding van windpark Prinses Alexia samen met Nuon en het Rijk een pilot gestart naar de windmolenverlichting. Deze pilot richtte zich op het verminderen van de hinder voor omwonenden en het behouden van de vliegveiligheid. Naar aanleiding van deze pilot bleek dat vaak maatwerkoplossingen mogelijk zijn. Het Rijk is gevraagd de voorschriften voor windmolenverlichting hierop aan te passen. Het is niet duidelijk wanneer deze aanpassing kan worden doorgevoerd. "*

Het provincie bestuur zegt het zelf:, het niet zeker dat de nieuwe situatie qua obstakelverlichting op het Alexia park mag blijven bestaan. De getroffen maatregelen op het Alexia park zijn het toepassen van weersafhankelijke lichtsterkte en continue rode verlichting. Een verbetering maar bij draaiende wieken knipperen de lampen voor de benedenwindse waarnemer onontkoombaar toch nog steeds. En ondanks de “maatwerkoplossingen” op het Alexia park branden er s’ nachts nog steeds 50 rode lampen (25 x 2) op ca 50 en 100 meter hoogte. En deze zijn nog steeds in de wijde omtrek zichtbaar. Deze verlichting vindt uw bestuur acceptabel en wil deze dus zonder definitieve goedkeuring van het rijk, en zonder verdere beperkingen of aanvullende eisen tot standaard verheffen. Er wordt daarmee toegestaan dat er honderden molens in de polder komen die met 2 x honderden lichten worden uitgerust, waardoor feitelijk de hele horizon van de polder straks gevuld is met rode (knipper)lichten. De nachtelijke horizon in de polder en ver daarbuiten zal voorgoed verloren gaan. Wij roepen u met klem op om dit niet toe te staan.

Tot het moment dat er harde afspraken zijn met het rijk, waarin het lichthinder probleem echt wordt opgelost, stellen wij voor dat in eerste instantie alleen de molens kleiner dan 150 meter mogen worden gebouwd (in de zones met een hoogtebeperking). Dit geeft de noodzakelijke druk op de besluitvorming van het rijk in deze verlichting kwestie en voorkomt het definitief verpesten van de nacht voor de inwoners van de Provincie Flevoland en inwoners tot ver buiten de provincie.

Tot slot
We willen niet onvermeld laten dat wij het vreemd vinden dat het provinciebestuur in het regioplan schrijft dat er maatschappelijk draagvlak is in de gebieden waar de molens zijn gepland. Uw provinciebestuur schrijft dat ze de belanghebbenden, inwoners en windverenigingen actief heeft betrokken in het totstandkomingsproces. Helaas heeft de provincie echter verzuimd om de bewonersgroepen uit Almere en de omliggende gemeenten (o.a. Huizen) in de ontwerpfase te informeren, laat staan dat wij actief zijn betrokken bij het totstandkomingsproces van het (ontwerp) regioplan windenergie. Het enige dat ons nog restte was het indienen van onze zienswijze. Wij hadden goede hoop dat onze in alle redelijkheid verwoorde bezwaren zouden worden meegewogen. Het tegendeel is gebleken in de nota van beantwoording op de zienswijze. Daarna restte ons het inspreken in uw commissievergadering van 8 juni j.l. en het opstellen van deze brief. Wij hopen op uw begrip voor het feit dat onze bezwaren pas nu duidelijk voor het voetlicht komen.

Wij weten ons intussen gesteund door meer dan 1.100 mensen uit voornamelijk Almere en Huizen die in de afgelopen twee weken onze petitie tegen windmolens langs de A27 al hebben getekend. https://petities.nl/petitions/stop-mega-windmolens-langs-de-a27

Wij begrijpen dat er urgentie is om het opschalen en saneren te starten. Wij snappen dat uitstel van lopende procedures daarbij niet gewenst is. Er ligt dus een druk op u om het regioplan windenergie zuidelijk Flevoland op korte termijn goed te keuren. Echter zorgvuldigheid en draagvlak is ook een groot maatschappelijk belang in een project met een voor Nederland nog ongekende schaal en midden in dichtbevolkt gebied. Dat de windvereniging voor eigen rekening en risico al contracten heeft gesloten met grondeigenaren in het gebied mag in de nog lopende democratische besluitvorming over plaatsingszones geen rol spelen.

Zorgvuldigheid en voortgang kunnen volgens ons samengaan door het regioplan nu deels goed te keuren, alleen voor die zones die niet meer ter discussie staan. In deze zones kan men dan voortvarend aan de slag. Het is niet per se noodzakelijk dat besluitvorming voor alle zones synchroon loopt, immers die molens worden ook niet allemaal binnen een jaar na afronding van de procedures geplaatst. Door discussie zones naar een tweede fase besluitvorming te verplaatsen ontstaat er zo geen schade aan de voortgang van de totale realisatie. Een zone als de A27 kan zo binnen een paar maanden in redelijkheid en zorgvuldigheid heroverwogen worden, zonder schade toe te brengen aan de de noodzakelijke en gewenste voortgang van het totale proces van opschaling en sanering van de windenergie in Flevoland.

Wij hopen dat u onze argumenten redelijk en begrijpelijk vindt. Wij zijn u dankbaar voor de moeite om kennis te nemen van onze zorgen en voorstellen. Wij vertrouwen erop dat u en uw fractie als volksvertegenwoordigers de juiste afwegingen zullen maken in het algemeen belang en het belang van de inwoners van Flevoland, Almere én de omliggende gemeenten buiten de provincie Flevoland.

Met dank en vriendelijke groet,

Mede namens duizenden inwoners verenigd in de Belangvereniging Almere Hout en Stop Windmolens Gooimeer,

Michael Broomhead
Erik ’t Hart
Jan Groen
Frank Kempeneers
Wolter Dijksma

Cc: aan de lokale en landelijke media